СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIV. Ч. 181. Джерзи Сіті, Н. Дж., пятниця, 6, серпня, 1926. VOL. XXXIV. No. 181. Jersey City, N. J., Friday August 6. 1926. THREE CENTS

МЕКСИКАНСЬКІ ТОРГОВЕЛЬНІ ПАЛАТИ ЗАЯВЛЯЮТЬ СВОЮ НЕВТРАЛЬНІСТЬ

МЕКСИКО, 4. серпня. — По місті кружляють найріжнійші чутки про наближаючеся замирення межи урядом а католицькою церквою. Межи инчим ходять чутки, що католицькі епископи просили уряд, щоби він видав заяву, що коли уряд настає на священиків, щоби вони виконали урядові декрети, то се ще не значить, що уряд хоче мішатися в релігійні справи або дотикатися питань нутрішної карности в церкві.

Зате епископ Діяс, котрого вважають урядовим речником мексиканських епископів, заявив американським ґазетярам, що епископи домагаються від уряду перестати виконувати постанови мексиканської конституції та що епископи не хочуть заяви урядової невтральности в релігійних справах. Однак він заявив, що поза епископами поодинокі католики на свою особисту відвічальність можуть вести переговори з урядом.

Федерація мексиканських торговельних палат заявила публично, що вона до боротьби межи урядом а католицькими епископами не мішається. Вона звертає увагу, що вона є чисто торговельною інституцією, яка має стояти осторонь від політичних і релігійних питань. Подібну заяву видала федерація промислових палат.

З провінції не було вісток про ніякі криваві стички межи військом а католиками.

ДАЛЬШІ АРЕШТОВАННЯ В СПРАВІ ВБИЙСТВА ПРОПОВІДНИКА И ЙОГО ЛЮБОВНИЦІ.

НЮ БРАНСВИК, Ню Джерзі, 4. серпня. — Державна прокураторія приказала нині арештувати як звязаних з вбийством проповідника Гола й його любовниці, пані Милз, Ралфа Ґорслина, ризничого церкви Гола, та паню Расел. Ґорслина арештують як співвинного, а паню Расел як важного свідка.

ПОЛІСМЕН АРЕШТОВАНИЙ ЗА КРАДІЖ.

НЮ ЙОРК, 4. серпня. — На приказ прокураторії арештовано нині патрольмена Фредерика Кровкера, котрий мав забрати на власний ужиток 1,000 долярів зі суми 12,385 долярів, які він забрав від одного жебрака й мав доручити судови. Поліція довгий час ревідувала полісмена, заким найшла, що він сховав тисячку долярів у однім банкноті в перо.

УРЯД ОСТЕРІГАЄ ВИБИРАЮЧИХСЯ ДО ПОЛЬЩІ.

ВАШИНҐТОН, 4. серпня. — Департамент стейту видав публичну осторогу до всіх, що вибираються в дорогу до Польщі, Литви, Латвії та других держав, з якими Злучені Держави не мають спеціяльних умов щодо натуралізації. З огляду на брак таких межидержавних умов, люди, які родилися в тих краях, можуть бути затягнені до військової служби в краях свого уродження, хоча стали американськими горожанами. Протести американського департаменту стейту в обороні таких людий не мають успіху через брак договорів. Тому всякий, хто їде в сі краї, повинен уперед розвідатися про свої відносини до військової служби.

ДОКТОРІ И АПТИКАРІ АРЕШТОВАНІ ЗА БУТЛЕҐЕРСТВО.

НЮ ЙОРК, 4. серпня. — На приказ федеральної прокураторії арештовано тут нині за переступство проти прогибіційного закона 27 лікарів і 30 аптикарів. Рівночасно з ними арештовано 16 аґентів продажі горівок. Всі вони торгували рецептами на алькоголічні напитки.

АМЕРИКА НЕ ХОЧЕ ГОВОРИТИ ЗА ВИЗНАННЄ СОВІТІВ.

ВАШИНҐТОН, 4. серпня. — В деяких американських ґазетах появилися телеґрами з Москви, немовби то московський уряд поробив перед американським урядом заходи за своє визнаннє. Департамент стейту заявляє на се, що таких заходів покищо не зроблено та що він з Москвою не говоривби про визнаннє навіть, якби большевики обіцяли сплачувати царські довги, бо їм у загалі вірити не можна.

КАЖЕ, ЩО ВІЙНИ ЗА НАФТУ СКОРО СКІНЧАТЬСЯ.

ВІЛІЕМСТАВН, Месечузетс, 4. серпня. — На щорічних зборах Політичного Інституту виступив тут Гаслем, професор хемії на Месечузетськім Технольоґічнім Інституті, з відчитом про світову боротьбу за нафту. В своїм відчиті заявив він, що боротьба за нафту незадовго покінчиться, бо вчені відкрили спосіб, яким можна видобувати нафту з угля. Через те ті краї, що мають богаті поклади вугля, вже не будуть воювати за нафтові терени.

ДОБУЛИ ТІЛО ЗІ ЗАТОПЛЕНОГО КОРАБЛЯ.

НЮ ЙОРК, 4. серпня. — При розбиранню корабля Вашинґтона Ервинґа, що затонув на ріці Ґудсоні кілька тижнів тому підчас зударення з річним баркасом, добуто з води тіло женщини. Тіло було придушене межи кораблем а причалом.

З огляду на те, що при затопленню корабля пропали лишень дві особи, а саме пані Говґ та її 3-літна дочка, заряд корабельної лінії сейчас віднісся до родини Говґової, щоби вони приїхали оглянути тіло та ствердити, чи се не пані Говґ. Мужа про найденнє тіла повідомити не було можна, бо він тепер находиться на вакаціях далеко від телеґрафічної стації. Зате решта родини просила родинного лікаря й дентиста, і сі по признаках сильно вже розложеного тіла роспізнали, що се справді тіло пані Говґ. Тіла її донечки ще не найдено.

ПОЛЬСЬКИЙ УРЯД ХОЧЕ ГОЛОДОМ ВИМОРИТИ УКРАЇНСЬКИХ СЕЛЯН.

Як минулого, так і цього року селяни і робітники Радянської України на зазив Українського Червоного Хреста радо поспішили на поміч голодуючим братам Західної України. В початках червня до польських пограничних стацій прийшов перший транспорт збіжжя, 40 ваґонів, по 160 сотнарів в кожному.

Комітет, зложений з послів Чучмая, Маківки, Войтюка, Підгірського і Приступи, призначив 15 ваґонів для голодних Полісся, Холмщини, Підляша і Волині, а 25 ваґонів для Східної Галичини.

Та підволочиська поліція по наказу міністерства внутрішних справ наложила арешт на призначене на Галичину збіжжя, а дальші транспорти задержано на стації Волочиська.

В місточку Луцьк поліція арештувала присланий там ваґон ячменю.

У Львові поліція перевела ревізію в приватному помешканні О. Навроцького і д-ра Матвія Стахова, пошукуючи за актами Комітету Допомоги голодуючому селу.

Таким чином польське правительство і само не помагає українському голодуючому населенню і другим не дозволяє.

У МУЗИЧНОМУ Т-ВІ ІМ. ЛЕОНТОВИЧА.

Науково-дослідчий відділ т-ва провадить інтенсивну працю для підготування музичного терминольоґічного словника. Крім того науково-дослідчий відділ бере участь у складанні Великої Радянської енциклопедії. (Збирається матеріяли до біоґрафій музичних діячів та історичні дані щодо розвитку української музичної культури).

ЯК ПЕРЕВЕДЕНО ЗЕМЕЛЬНУ РЕФОРМУ НА БУКОВИНІ.

Черновецькі ґазети повідомляють, як переведено земельну реформу на Буковині. Ці відомости походять від одного урядовця, що працює в земельно-устрійному апараті.

Земельну реформу майже переведено. Загалом розділено 63,000 гектарів. Звичайно в першу чергу діставали землю всякі урядовці, офіцири, жандарми, військові добровольці, леґіонери, попи, дяки, добродійні інституції, військові частини і т. д. Безземельні і малоземельні селяне одержували землю лише тоді, коли було сповна наділено тих, хто ніколи і пальцем не колупнув у землі. В наслідок того поширилася спекуляція землею, зріст цін і... безземелля для селян. Цікаво до того, що коли українські селяни ставлять більш ніж половину всього населення Буковини, землі їм припало ледви одна третина. Останню землю загарбали румунські кольонізатори, що сідають на кращі шматки землі.

Сутужно стало Буковинцеви сидіти на землі за порядкуванням румунських бояр.

З ВИДАВНИЧОЇ ДІЯЛЬНОСТИ „КНИГОСПІЛКИ”.

За останні часи видавництво видало 30 книжок українського клясичного красного письменства.

З нагоди десятиріччя смерти Івана Франка видавництво приступило до видання нового зібрання його творів в 32 томи. 5, 6, 11, та 32 томи Франкових творів вже вийшли з друку.

Крім дальшого видання українських клясиків намічається нині трохрічний плян видання українською мовою творів західно-европейських та російських клясиків. Редакцію перекладів та вступних статтей доручено визначнішим українським знавцям літератури.

Крім клясичної літератури багато уваги звернено на видання дитячої літератури. Вже здано до друку 10 ілюстрованих книжок для дітей дошкільного віку. Крім цих дорогих видань для дітей дошкільного віку ще друкується до 30 популярних дешевих книжок вибраних творів українських письменників.

В галузі сільського господарства „Книгоспілка” переходить з популярних брошур до видання серйозних сільсько-господарських наукових книжок. З цих видань, які тепер друкуються, слід відзначити: 1. „С-г. енциклопедію” проф. Терниченка на 60 друкованих аркушів; 2. „Справочник українського агронома” на 30 аркушів, в складанні якого бере участь ціла група фаховців-агрономів; 3. „Економіка землеустрою” Степаненка на 20 аркушів. Остання книга цікава тим, що вона буде єдиною на увесь Союз в питанні землеустрою.

На найближчий операційний рік передбачається видання низки наукових праць в талузі садівництва. В цій роботі братимуть участь визначніші садівники України: Симиренко В. Л., Ро. Л. М., Пупко, Грюнер, М. Н., Могилянський, Грозгейм, Ган та инші. „Книгоспілка” вживає всіх заходів, щоб як найкраще просунути книжку на село за допомогою своїх філій.

ЯКІ СТРАВИ ЇСТИ?

Стверджено, що коли страву довго варити, переварювати, то страва така не так скоро заспокоює голод і не в такій степені, як страви коротше варені або й сирі. При довгім варенні нищаться вітаміни. Коли звірятам, живленим вітамінами, додамо ще й варених страв, вріст їх не побільшується. Занадто довге варення нищить білок. Відси виходить отся гиґієнічна й економічна наука: сирі зглядно мало варені страви заступають уповні богато більші скількости переварюваних страв. Овочі, сира ярина й сире мясо, богато поживніщі як варені. Самособою, треба з таких харчів усунути бактерії й галапаси.

ВПОРЯДКУВАННЯ МОГИЛИ Г. С. СКОВОРОДИ.

Колеґія НКОсвіти доручила Укрголовнауці виясните стан могили Г. С. Сковороди і подати відповідний проект впорядкування її коштом держави.

З ПОЛІТИКИ УКРАЇНІЗАЦІЇ.

У Харкові закінчується останню перевірку знання української мови службовцями, що їх віднесено до третої катеґорії. Попередні дані цієї перевірки свідчать, що процентів 85 з третьої катеґорії буде віднесено до 2-ої. Решту, 15% буде звільнено з посад. Так, у кондаторському тресті вже звільнено 19 чоловіка. Буде звільнено також тих службовців, що їх деякі установи, як от Есхар, взяли на службу не перевіривши знання української мови. Адміністрації таких підприємств притягається до відповідальности. Так само притягається до відповідальности адміністрації й тих установ, що й досі не подбали відкрити для своїх співробітників курси української мови, як от управління міського трамваю і установи відділу охорони здоровля.

Підчас цієї перевірки трапляються випадки, що деякі службовці не зявляються на перевірку. Всіх їх звільняється з посад.

Ця перевірка закінчить собою перший етап українізації радянського апарату, який полягає в тому, щоби службовці набули елементарних знань з української мови. Другим етапом буде боротьба за удосконалення знань з української мови, боротьба за якість мови в апараті.

Треба відмінити таке явище: по деяких установах частину листування (навіть в окрнаросвіті, окрполітосвіті і в секретаріяті окрвиконкому) провадиться російською мовою. Засідання також провадиться російською мовою.

НОВА ПРОВОКАЦІЯ ПОЛЬСЬКОЇ ПОЛІЦІЇ.

Польська поліція зробила нове „відкриття”, а саме, що в Східній Галичині існує організація „Західно-українська партія військової оборони”, яка у відозві, призначеній на закордон, завзиває виконувати замахи на польські дипльоматичні уряди, щоби тим чином пімститися за польський терор в краю і запротестувати перед світом проти панування шляхетської Польщі на українських землях.

Польська преса взиває поліцію строго слідити за цею орґанізацією.

НЕ ПОЖАДАЙ ЖЕНИ БЛИЖНЬОГО ТВОГО!

В Чорткові засуджено на кару смерти господаря з Вигнанки, Миколу Пражановського. Чоловік це жонатий від 19 літ, але закрутила йому голову місцева дівка Текля Чухровська. Опісля ця дівка за стараннями Пражановського вийшла за сліпого чоловіка Миколу Накопинського. Пражановський сподівався, що сліпець Накопинський не буде інтересуватися жінкою і Текля далі буде його коханкою. Але сліпець незадовго довідався, що його жінка сходиться з Пражановським і зачав її ставати на пяти. Це так озлобило Пражановського, що він засівся на сліпого мужа Теклі і убив його в лісі, як він пас худобу. За те і засуджено Пражановського на смерть.

ПІЛСУДЧИНА ТОРЖЕСТВУЄ

ВАРШАВА, 4. серпня. — Сеї пятниці припадає річниця походу польських леґіонів на Росію в 1914 р.

Свято це будуть обходити дуже урочисто в Кракові і Кельцах. Возьме в нім участь яких 50,000 військових.

Ціла демонстрація буде призначена на це, щоби піднести повагу і силу Пілсудского. Сподіються, що в той день заговорить сам Пілсудскі, який задержав від часу перевороту повну мовчанку. Думають, що в день торжества Пілсудскі виявить дальшу свою політичну програму.

ПІМСТА ЗА ПЕТЛЮРУ.

ВАРШАВА, 4. серпня. (Жидівська Телеграфічна Агенція). — В селі Лодишині на Поділлю на Україні забито трох Жидів та подано, що це зроблено з пімсти за вбийство Петлюри.

ПОЛЬЩА ЗВЕРТАЄТЬСЯ ДО НІМЦІВ.

ВАРШАВА, 4. серпня. — Пропонована Польщею балтійська конференція розбилася, а з нею і ідея федерації балтійських держав. Сталося це головно тому, що совіти відказалися від всяких групових умов, а хочуть переговорювати з кождою державою зосібна.

Польща звернулася тепер в сторону Німеччини і намагається заключити з нею торговельну і мирову умову.

Попри те старається польський міністер заграничних справ Залескі жити в згоді і з совітами, щоби забезпечити Польщу ще й з тої сторони.

ПОАНКАРЕ ОСЯГНУВ НОВИЙ УСПІХ.

ПАРИЖ, 4. серпня. — Французький премієр Поанкаре предложив фінансовій комісії два нові проєкти, а саме: створеннє амортизаційного фонду і уповноважненнє для Банку Франції скуповувати чужу валюту і в той спосіб побільшувати резерву золота.

Амортизаційний фонд має ввійти до конституції і бути незалежним від правительственних кріз і змін. Його шери мають бути так сильні, як трета республика — так заявив Поанкаре.

Фінансова комісія всі ті проєкти приняла і є повна надія, що їх ухвалить рівнож і парлямент вже в найблизший понеділок.

ЧЕМБЕРЛЕЙН КРИТИКУЄ РІВНОЖ МЕЛЛОНА ЗА ДОВГИ.

ЛОНДОН, 4. серпня. — Заки ще парлямент пішов на ферії, забрав голос на сегоднішній послідній сесії міністер заграничних справ Чемберлейн і обороновав міністра фінансів Черчіла перед нападами, з якими мала накинутися на него американська преса за його критику становища американського секретара скарбу Меллона супроти европейських довгів.

Посли дуже тою справою тепер не займалися, а більше думали про ферії та те, як би то чимскорше виїхати з міста на село.

ПОБИЛИ СВЯЩЕНИКІВ.

МОСКВА, 4. серпня. — В телеґрамі з Одеси до „Правди” подають, що товпа жінок напала на 6 православних старообрядових священиків, які правили Службу Божу в Алексеєвськім соборі і побила їх тяжко за те, що вони не захотіли перейти до нової живої, червоної церкви.

ВІДЗНАЧЕННЯ СОВІСНИХ І ЗРУЧНИХ ШОФЕРІВ.

ПАРИЖ, 4. серпня. — Подорожуючі будуть мали нагоду нагородити добрих, уважних і зручних шоферів в той спосіб, що запишуть собі їх імена і число тексі та подадуть до компанії. Коли шофер дістане кілька таких похвальних писем, одержить тоді відзнаку, яку буде носив на рамени, а яка буде вказувати його особливішу кваліфікацію.

МИСС БЕРРЕТ БУДЕ ПРОБУВАТИ ЩЕ РАЗ ПЕРЕПЛИСТИ КАНАЛ.

ДОВЕР, 4. серпня. — Мисс Беррет, яка через мраку не доплила до французького берега, але плила через 21 годин і 35 мінут, буде пробувати в половині серпня ще раз переплисти англійський канал.

НАРАДИ КОМІСІЇ РАДИ ЛІҐИ НАЦІЙ.

ЛОНДОН, 4. серпня. — На день 31. серпня скликують наради комісії для вирішення квестії сталих і нестали місць в Раді Ліґи. Виходить, що ще досі годі знайти порозуміннє що до цеї квестії. Головно не знати, як поставиться до цего остаточно Еспанія і Бразилія.

ПОБОЮЮТЬСЯ НІМЕЦЬКОЇ КОНКУРЕНЦІЇ.

ПАРИЖ, 4. серпня. — По тій причині, що Німці викупили велику фабрику фарбовань Кільмана, повстав у Франції такий переполох, що у французькім сенаті поставлено проєкт закона, який дає французьким шеровцям 10 голосів на кождий голос чужинецького шеровця.

ВИТАЮТЬ ГЕНЕРАЛА НОБІЛЄ.

РИМ, 4. серпня. — Цілий Рим вийшов, щоб повитати генерала Нобіле, члена полярної експедиції Амундсена.

Премієр Муссоліні виголосив пламенну бесіду, підносячи заслуги Нобіле як такого, що виготовив плян аероплану, що збирав фонди та що сам відбув на нім подорож та відкрив північний бігун на славу цілої італійської нації.

ПЕРЕСЛІДУЮТЬ ІДЕЙНЕ СВЯЩЕНСТВО ПРИ ДОПОМОЗІ КОНКОРДАТУ

Польське міністерство віроісповідань і освіти в Варшаві віднеслося до Митрополичого ординаріяту у Львові з домаганнем усунення о. д-ра Володимира Пелліха з парохії в Радехові на підставі 20. артикулу того конкордату, який заключила Польща з Римом. Українські часописи в краю подають дословний польський текст письма міністерства до ординаріяту. В тім письмі закидує міністерство о. Пелліхови те, що ціла його діяльність небезпечна для польської держави і по тій причині домагається від ординаріяту усунення його з парохії. Міністерство закидує о. Пелліхови такі „злочини":

В 1921 р. агітував о. Пелліх проти участи в конскрипції в той спосіб, що ні один Українець в цілім радехівськім повіті не виповнив закона що до спису людности. За це був о. Пелліх караний двічи в адміністраційній дорозі.

о. Пелліх розвів далі широку агітацію проти участи населення в виборах до польського сойму і сенату і уладив у себе противиборчу централю та поставив сторожу перед виборчими льокалями, яка контролювала, щоби ніхто з Українців не відважився взяти участи в виборах.

Підчас переведення ревізії впала поліція на сліди, що о. Пелліх має звязок з групою Петрушевича. За погрози, звернені проти члена виборчої комісії, арештовано його і держано в слідчій тюрмі від жовтня 1922 р. до марта 1923 р., а опісля покарано його ще додатково одномісячним арештом.

В 1923 р. заложив о. Пелліх в Радехові приватну „русіньску" школу, хоч були там дві школи державні, та змушував родичів посилати діти до школи української. Школу ту одначе львівська Кураторія таки замкнула.

В квітни 1924 р. брав о. Пелліх участь в тайнім зїзді Укр. Трудової Партії у Львові, а зїзд той розвязала поліція.

В 1925 р. переводив о. Пеліх у своїм повіті т. зв. „шкільний плебісцит" і загрозив з церковної проповідниці, що хто з його парохіян не підпише декларації з домаганнем української мови в школі, того не впустить до церкви.

Дня 24. серпня 1925 р. уладив о. Пелліх у себе тайне організаційне зібраннє з рамени УНДО, а навіть скликав віче, яке було розвязане, а справа віддана до суду.

Дня 1. вересня з нагоди відчинення шкільного року о. Пелліх по відправі розпочав демонстраційно відспіванне гимну „Боже Великий, Єдиний, Русь-Україну храни", за що зістав вже адміністраційно покараний.

о. Пеліх не відправляє ніколи богослуження в день свята 3. мая ні не відмовляє молитов за президента польської держави.

о. Пелліх стало і з повною свідомостю не застосовується до заряджень адміністраційної влади в справі провадження метрик в польській мові, за що його вже покарано кількома наворотами.

о. Пелліх не узнає польської влади і публично в письмах називає її „сусідською владою", а польського обивателя назвав раз „польською безрогою".

Отсе ті закиди, які вислало міністерство до ординаріяту. Митрополичий ординаріят віднісся до о. Пелліха з письмом, в якім підносить, що міністерство домагається усунення його з парохії по мисли 20. арт. конкордату. Супроти того ординаріят зарядив формальний каночіний процес, в часі якого будуть переслухані свідки на всі висше наведені закиди під присягою, а кромі цего о. Пелліх обовязаний безпроволочно відповісти на всі ті закиди особисто.

Як доносять далі старокраєві часописи, відбулося дня 3. липня перше від часу польської окупації політичне віче в Радехові, на якім численно зібраний нарід з цілого повіту зробив о. Пелліхови надзвичайно велику овацію та приняв резолюцію, взиваючу митрополичий ординаріят і парляментарну репрезентацію в Варшаві поробити негайно всі можливі заходи, щоби припинити нагінку на так цінного священика і громадського діяча, яким є о. Пелліх.

Маємо отже навіть серед страшного польського гнету ідейних священиків, які є приміром посвяти, які гідно і прямо по геройськи боронять свого народа та перед якими мусить склонити голову навіть ворог. Ті ото священики не вагаються там в краю протестувати проти всіх кривд, які насилає Польща на наш нарід. Вони мали і мають відвагу протестувати і проти конкордату. До тих належить власне о. др. Пелліх, якого усунення домагається тепер міністерство на підставі того саме конкордату, який не хоче допустити до цего, щоби у нас виховувалися такі священики як о. Пелліх, а тільки раби, які будуть тремтіти за кусник хліба та покірно і послушно давати себе і свій нарід запрягати в то ярмо, яке зготувала для нас Польща. Вже з того приміру бачимо добре, чим є для нас конкордат. Американські Українці пізналися на нім відразу і за почином „Обєднання" проти нього запротестували. Та на жаль були і є ще й тепер серед нас такі, що вважають сей конкордат „добродійством". Наша тутешна церковна греко-кат. єрархія денервувалася нашими протестами проти конкордату, денервувся навіть і давний радикал др. Назарук, теперішня права рука епископа Богачевського. Так-так. Ось до чого дійшли ми на вільній землі Вашінґтона. В краю боряться наші священики з конкордатом, не узнають його і не виконують його приписів та йдуть за те до тюрми, а у нас не можна католицьким священикам навіть говорити про ту кривду, бо епископ криво дивиться на таку поведінку. Так стоїть справа зі священиками, бо світським взагалі філяделфійський ординаріят відмовляє права мішатися до цеї справи, бо вона, мовляв, чисто церковна. А хто зі світських католиків відважиться заговорити про те, то того без пардону викидають з рядів церкви, назвуть в „Америці" поганином, еретиком, тим, що розбиває церкву і т. д. А ми не розбиваємо церкви. Ми ратуємо її престіж так, як ратує його гідний наслідування о. др. Пелліх з Радехова в Галичині.

ЧОЛОВІК ПРОСВІЧЕНИЙ, АЛЕ БЕЗХАРАКТЕРНИЙ, Є ШКІДЛИВИЙ ТОМУ, ЩО УЖИВАЄ НА ЗЛО ТИХ СРЕДСТВ, КОТРИМИ РОЗПОРЯДЖАЄ. ЧОЛОВІК ХАРАКТЕРНИЙ, АЛЕ НЕОБРАЗОВАНИЙ, Є ШКІДЛИВИЙ ТОМУ, ЩО МИМО ДОБРИХ НАМІРІВ ПОСТУПАЄ ДУЖЕ ЧАСТО КРИВО І ПСУЄ ВСЮ СПРАВУ.

ДІДУНЬО І ЙОГО БУЛАНКА

(З нагоди 40-літного ювилею д-ра К. Трильовського).

I.

Двайцять пять літ тому назад жив ще мій покійний дідуньо — „чудак"-богач". Мойого дідуня — столітного Михайла Здановича з с. Озеряни в товмацькому повіті знала добре ціла околиця. Я вірю, що богато моїх земляків з Товмаччини Здановича-„чудака" й до нині памятає, бо Михайло Зданович був собі цікавим — оригінальним чоловягою. Цікавим, інтеліґентним чоловягою був хочби тому, що мав 100 років і не мав сивого волося ані лисини на голові. Інтересним був він рівнож тому, що „кохався в гарних, породистих конях, славних зі своєї краси на цілу околицю, яких мав звичайно по дванайцятеро на грунті. Мій дідуньо дуже любив свої коні! Він їх ростив як дітей, шанував як око в голові і годував не лише голіським вівсиком, ярою пшеницею, але також і сімячком і леном, щоб на них шерсть блищалась. З нього сміялись сусіди, йому дорікали його рідні діти і називали чудаком.

Дідуньо собі з посмішок і дорікань не робив нічого. Говоріть собі здорові, що хочете, — мовляв він — а я знаю, що наколиб у мене не було моїх гарних коний, то яб не був господарем, менеб ніхто не знав, меніб ніхто й „помагайбіг" не сказав. Мої коні — говорив дідуньо — це мої гордощі, це моя слава — це моя роскіш, це суть мойого життя!

Оригінальним був мій дідуньо зі своїми кіньми. Бувало, їдучи кіньми як змиї, під кождим горбиком злазить з воза і гладить їх та ласкаючи жаліє, що вони небожата мусять „циприти" в гору тяжкий віз замісць брикати собі десь по левадах для власної роскоші. Бувало на „оказії" — празнику чи весіллю дідуньо, засівши з ґаздами за стіл, гуторить все про коні і доказує, що як коня не пошануєш, то він плаче як чоловік слезами і т. п. Не дивниця тому може, що мойого дідуня загально називали чудаком.

Правду сказавши і я до якогось часу сам був тієї думки, що у мене був дідуньо чудак.

В недавному часі, як я собі проаналізував оден на позір дуже „дивний" вчинок дідуня, змінив цілковито свій осуд, про який вам зараз роскажу, то я змінив цілковито свій осуд про дідуня і зачинаю його дуже поважати не за те, що у нього були породисті коні, але за те, що він був супроти них ніжним, справедливим і чесним!!

Щоб маркантно підкреслити справедливість супроти „небожат-коний" то я роскажу вам от хочби про оден вчинок дідуня, з якого я колись на жаль підсміхався, а котрий я сьогодня хочу, оттак для приміру хиба, росказати нашій суспільности.

Будучи в першій клясі ґімназіяльній, якось осінню „на ферії-задушки" чи що, я приїхав до дому, заскучавши за рідньою стріхою, за рідними, за своїми голубами і кріликами, яких я, їдучи до „шкіл", залишив в дома. Перебувши оден день в дома, я поїхав з родичами до Озерян, до дідуня, де застали ми празник-лубок. Як сьогодня бачу два довжезні столи, застелені білими обрусами, угинаючіся від всякої страви, питльованого хліба і доброї „сивухи". Як нині бачу богато бідняків-жебраків сидячих за столами, котрі понаїдавшись та понапивавшись до схочу, шептали молитви і дякували дідуневі за його гостину.

Не знаючи по кім дідуньо справляв лубок, бо в хаті всі ще жили, я поспитав свою мамуню, за чию саме душу дідуньо гостину справляє. Мама змішалась і хотіла мене заспокоїти відповідю: не будь, синку дуже цікавий". Ця „не відповідь" так розярила мою цікавість, що я не дав мамі супокою так довго, доки вона кінець кінцем не росказала слідуючої історії.

Знаєш, синку, сказала мати, у дідуня минулого тижня „відійшла" Буланка і він казав її поховати на „цвинтарищу", обпарканити її могилу, щоб по смерти її собаки не безпокоїли... — а нині угощує цих жебраків-калік на те, щоб худібка на грунті велась...

Мамине пояснення справи не вдоволило мене. Я не міг поняти дитячим розумом, як то може бути, щоби за кониною справляти лубок?! Таж це не людина померла — а стара Буланка-конина загинула в наслідок своєї старости.

Вечером всі порозходились, мій батько поїхав до дому, мимо того, що злива була на дворі, а ми з мамою залишились у дідуня ночувати. Того вечора ми просиділи до пізна в ночі. Мама з покійною бабунею намовляли дідуня, щоб мені справив убрання і новий плащ на зиму, на що дідуньо дав намовитись і тогоже вечора вручив мамуні 25 левів на мої обнови, котрі мені в Коломиї мала мамуня як найскорше придбати. Я, побачивши щедрий дарунок та зобразивши собі, що за день за два буду мати і нове убрання і шапку нову і черевики і плащ теплий — безмежно раків. З вдячностю я підійшов до дідуня і бабуні і щиро поцілував їх в обі руки за їх доброту. Дідуньо поцілував мене в голову, пригорнув до себе і зачав напоминати: справуйся, синку, справуйся добре в школах і як дістанеш другий пасок, то як буду жити, то знова тобі все постараю.

Ласкаючись коло дідуня, я несміливо спитав його, пощо він за Буланку справляє гостину-лубок наче за чоловіком.

Дідуньо, погладивши мене по головці, підсміхнувся і добродушно сказав: дурненький ти ще небоже. Ти нічого ще з життя не розумієш і дивуєшся.

Дивись, дитинко, сказав поважно дідуньо: Буланка внесла в наше господарство дуже богато маєтку. Вона від своєї молодости аж до недавна ціле своє життя збогачувала наш грунт. Буланка була добра „челядина", плідниця, якої рідко пошукати. Він неї я викохав кільканайцетеро коний, гарних коний... Диви, синку, від Буланки і та пара сивеньких, котрими я все їзджу, від Буланки і твій тато має шпаки і вуйко Николай оба каштани. Отже бачиш, що Буланка, будучи молодою, виплекала мені богато дорібку-втіхи...

Тому то я, як ґазда, Буланку на старі літа, так само як і молоду кормив отавою як рута, доглядав вівсиком і сімячком — і тепер, як вона бідняга згинула, знемігшись літами, я її як ґазда пошанував, бо вона собі на це заслужила у мене. В світі, синку, продовжав дідуньо, треба бути дуже справедливим на кождому кроці і віддати кождому все, що йому належиться.

Хоч як ясно витолкував мені дідуньо свій вчинок супроти Буланки, то я мимо того історії з годуванням-пенсією старої Буланки, а тим більше з її нохороном та вкінці з лубком за її „душу" ніяк не міг погодитись. В своїй душі я уважав чесного дідуня за чудака до недавного часу.

II.

Від часу лубку по Буланці минуло вже 25 років і я до недавна рад був, що ця чудернацька історія затерлась в памяти. В останніх роках густо часто згадана історія виринає в моїй памяти і я її проаналізовую і добачую в ній велику честь правди і жалію того, що я робив дідуневі кривду, уважаючи його чудаком. Я в душі нині горджусь, що я мав такого дідуня — справедливого, чесного і характерного дідуня!! Сьогодня я горджусь історією про Буланку, я за неї як раньше не стидаюсь — я її нераз з вдоволенням аналізую.

Спеціяльно нагадується мені ця оригінальна історія коли так собі зачну розбирати життя-буття наших громадських робітників, тих наших Трильовських, Левицьких, Петрушевичів, Семаків, та відношення нашого господаря-народа до них. Вони-ж за молодих своїх літ були стовпами нашої суспільности, та дорібною статею її. Полишивши на боці їх критику, пускану на них під кутом зріння найновійших катеґорій думання і повоєнних понять, ми мусимо собі сказати, що вони колись прибавлювали до нашого народнього господарства чимало маєтку і слави. До недавна наш цілий нарід дивився на них з гордощами і чванливо любувався їх придбаними добутками для добра народа. Не місце розводитись над вичисленням придбаних ними цінностий-дорібку. Я нагадаю лише всім тямущим от хочби на пр. здобуття д-ром К. Трильовським Гуцулії для січової ідеї або хочби 44.000 голосів при виборах до парляменту. На даний час це був великанський дорібок народній, якого призабути не можна.

Не розводячись багато над тим, що ми прекрасно знаємо про дорібок згаданих, нині вже зужитих, спрацьованих і старістю знеможених робітників, призадумаймось красше над тим, що вони сьогодня зі своїми родинами буквально з голоду примирають!! Чи не повинна наша суспільність подумати нат тим, що не по господарськи є колишніх народніх робітників на старі літа забувати і полишати їх на старість без куска хліба.

Імя і заслуги д-ра Трильовського загально відомі. Загально відома й його крайна нужда. Жінка його важко хора, всі річи заставлені, ратунку нема з нікуди. Прямо вірити годі, що ця людина може ще в тих важких обставинах працювати. А що працює, це бачимо вже з його численних статтей і дописей, які появляються в українській пресі з Америці.

III.

Українська громада в Міннеаполіс, Ст. Пол та околиці зорганізована в Українськім Народнім Домі, від. 345 У. Н. Союза, укр. пр. церкви, від. У. Н. Помочі та в жіночому тов. ім. Кобилянської, довідавшись про гаразди д-ра К. Трильовського, відгукнулись на сумну вістку в слідуючий спосіб: Щоб доказати старенькому діячеві, що наша громада цінить і памятає 40-літну його працю, уладжено дня 10. VII. вечерок-концерт, на якому відспівано чимало пісень, виголошено промови, вичерпуючо зображаючі 40-літну діяльність д-ра Трильовського на народній ниві, заіменовано його почетним головою від. У. Н. Помочи в Міннеаполіс та зібрано $67.00 на дарунок вдячности.

З датками поспішили слідуючі: по $5.00: Н.Грубрин і І. Коцюба; по $2.00: д-р В. Клодницький, о. М. Запаринюк, К. Бриняк, І. Романчук і А. Процай; по $1.00: С. Рихлій, П. Гайва, У. С. С. Проць, О. Вонс, Ј. Якимів, П. Качмар, К. Рихлій, П. Кулиняк, П. Парій, О. Пилатюк, П. Андрущак, О. Возняк, О. Домбровський, О. Ковалів, Я. Грубрин, Он. Кузик, Л. Мельник, Ф. Марчук, Я. Крайдуба, Гр. Пастушенко, п-на К. Парій, І. Тофан, І. Панчишин, В. Мельник, О. Коцюба, Д. Михальчишин, П. Приськів, П. Кольба, В. Колодка, В. Олійник, Ю. Дидилюк, П. Парцей, П. Садовий, М. Копан, Н. Ванджура, О. Скірка, Анд. Лісовський, І. Лозовський, Г. Паік, Руд. Ясенюк, Д. Симотюк, Н. Осташ і К. Пилатюк; по 50 центів: В. Хай, п-ні К. Гоца, Ф. Кохан, К. Качмар, П. Пупеза, п-ні В. Пупеза, Д. Попко; по 25 цент.: п-на Олеськів; п-на Гоца 15 цент.

Підчас концерту і збірки висше наведені громадянки і громадяни просили подати до відома нашій суспільности щире побажання й прохання взяти щиро під увагу скрутне матеріяльне положення наших старих діячів і подібним робом, як в Міннеаполіс, у всіх громадах Америки і Канади, прийти з допомогою д-рови К. Трильовському і иншим заслуженим народним діячам, бо це є обовязком народа пожуритись нині тими, котрі ціле своє життя працювали для добра народу.

Д-р Волод. Клодницький.

Міннеаполіс, Мінн.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає.
Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.
З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ПОЛІЗЛИ В ВОДУ, НЕ ПИТАВШИ БРОДУ.

Як у Свободі появилася стаття про появу збірки творів Чупринки, я зараз пригадав собі, що свого часу про Чупринку дуже масненькими словами писали в „Америці". Не міг собі пригадати, з якого приводу розхвалили покійного Чупринку, але згодом пригадав собі, що се о. Ващишин виступив проти святковання памяти Івана Франка, яке проголосило Обєднання Українських Організацій в Америці. Той о. Ващишин у своїй заяві покликався на статтю в „Америці", яка виступала проти культу Івана Франка і радила святкувати память Грицька Чупринки. Стаття була написана епископським редактором, але зі слів редактора виходило, що се були думки самого таки епископа. Так по нитці я нарешті зайшов до самого клубка.

Який вплив мала ся стаття? Ні епископ, ні др. Назарук, ні о. Ващишин не можуть похвалитися великим успіхом своєї статті. Досі в тій „Америці" не було ні одної вістки про якийсь концерт у честь Чупринки. Навіть о. Кутський, навіть о. шамбелян Курило не зробили ще концерту в честь Чупринки. І большевики Чупринку розстріляли, і епископ іменував Чупринку більшим від Франка, а мимо сього якось ніхто в Америці не повірив на слова консисторським знатокам поетів, і пустили статтю попри вухо, як докучливу муху.

А тепер треба сказати, чому ніхто не звернув уваги на те, що консисторія іменувала Чупринку більшим поетом від Франка. Я думаю, що сталося се тому, бо консисторія іменувала консисторіяльним поетом чоловіка, якому сей гонор зовсім не до лиця. Наперед, нігде правди діти, Гриць Чупринка не римо-католик, але клятий схизматик. Такому певне не випадає бути католицьким консисторіяльним достойником. Якби він жив, то він певно самий запротестувавби проти такої почести.

Далі, головна некоронована влада за епископським престолом нині гетьманська. Епископський редактор стоїть за гетьмана Скоропадського. Певно й консисторія не від тої вигідної орієнтації. А тут Чупринка виразний проти-гетьманець, який вважав гетьана за чужого нашому народови чоловіка, та який навіть в своїх поезіях проти гетьмана виступав. Отже знова Чупринці не пасують крилошанські відзнаки.

До того Чупринка революційний чоловік, який теж хотів нашому народови волі, який теж хотів, щоби наш народ самий правив на своїй землі, який теж протестував проти того, щоби йому диктували царі, чорні, білі чи червоні з Москви, пани з Варшави, а кардинали з Риму, або хочби чужі гетьмани з Києва. Чупринка хотів, аби на Україні правили українські люди, щоби на Україні було не єдиновластє, не гетьмановластє, не поповластє, а народовластє.

З того всего наука виходить та, що шановні консисторіяльні отці з Филаделфії щось дуже поспішилися з тим іменованнем консисторіяльного поета. Правда, Ів. Франко нашій консисторії не пасує, але й Чупринка на се становище теж не пасує. Він занадто революційний, занадто народний. Требаби їм було просто на місце Івана Франка іменувати о. шамбеляна, від якого поетичних творів Америка аж кишить, котрий добре знає, що рим до слова „баба" є слово „жаба". Він преціњ так добре відомий в цілій Америці зі свого крилошанського крісла, яке він купив собі в Сиракюз. Чи не добреби було посадити його на се крісло як найбільшого українського поета і справити йому ювилей літературної праці в Америці й Місіонарчику?

Консисторіяльним отцям не підходить ні Франко ні Чупринка. Не підійшовби їм навіть Маркіян Шашкевич, якого вони проклялиби так, як прокляли його колись консисторіяльні отці у Львові.

І. Г—н.

ІВАНОВИ ФРАНКОВИ.

Ти наш Батько, Ти є Ґеній
Цілої Вкраїни,
Забрала Тя смерть заскоро,
Лежиш у могилі.
Якби Ти жив ось тут нині,
Жив тут межи нами,
Може долю давби кращу,
Миб були панами...
Не рабами, а панами,
Як браття кохались,
Того зайду, котрий бродить,
Миб таки прогнали.
Якби Ти жив еще нині,
Тиб дав нам науку,
Ми би в силу всі зєднані,
Гнали зайдів буком.
Коб Ти так, Іване Франко,
З мертвих пробудився,
На ті муки, на плач синів,
Хоть раз подивився.
Твої брати Галичане
По тюрмах конають,
Все через Твою науку,
Що Тебе кохають.
А Твоя то вся наука,
То жар, громовиця,
Вона ввійшла в наші серця,
Як та блискавиця.
Та не в силі нам вже того
Ніхто відібрати,
Що лишив нам ґеній Франко
Для Вкраїнця брата.
Спиж, Ґенію, спи наш брате,
Земля пером буде,
А за Тебе увесь нарід
Во вік не забуде.

Д. Риміник,
з Вунсакет, Р. Ай.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

ВУНСАКЕТ, Р. АЙ.

Панахида в память Івана Франка.

Неділя дня 25. липня була великим і радісним днем для цілої української громади в Вунсакет. По кількамісячній боротьбі о власність і право розпоряжати своєю церквою, скінчився бойкот церкви, а о. Марущак з Менвіл відправив вперве богослуження, на яке прибула малощо не ціла громада.

Богослуження закінчилося панахидою для вшанування памяти нашого народного генія Івана Франка. З уст всіх вірних і їх священика понеслася молитва до Бога за душу того, що ціле своє життя і весь свій труд віддав і посвятив для тої одної великої ідеї, щоби піднести і визволити наш нарід.

По панахиді зібрано $19.09 на памятник Франка у Львові.

Таке було у нас. А тепер питаю других: чи богато є в нас таких церков, в яких не боялися би згадати за нашого просвітителя Івана Франка? Мабуть вистарчило би пальців одної руки, щоби їх перечислити. Тому не хочу нікого образити. Я її тільки публично підношу а заразом зазначую, що ми через панахиду в честь Франка не змінилися, ні не „почервоніли". Ми тільки маємо відвагу поступати так, як нам наказує наша совість і наш український патріотизм.

Лука Самборський,
член 206 від. У. Н. Союза.

ДЕТРОЙТ, МИШ.

Розуміння значіння школи в чужинців, а в нас.

Гурток Українців в Норт Детройт піднявся поставити бідний, але свій будинок під Українську Народню Школу, щоб наша молодь, наше грядуче поколіннє і наша будучність мала де набирати знання про свій нарід, про його минувшину та мала де навчитись своєї матірної мови і батьківських обичаїв.

Другі народности як Французи, Німці, Ірляндці та Поляки мають і будують прегарні шкільні будинки та навчають своїх дітей всяких галузей знання, а в нас, на жаль, ця думка якось не принимаєсь. Чому це в нас Українців так є — годі вгадати! Одні говорять, що наша іміграція пізнійша, другі що ми не є ще так заможними а инші знова, що нас менше. Але цього ми ніколи не скажемо собі в вічі, що ми тими викрутами тільки хочемо оправдати своє недбальство і байдужність. Про цю нашу байдужність і недбальство свідчить це, що в нас до цих пор в Америці нема ані одної школи — дійсної школи — і про це ми не стараємося. Коли ми пізнійша іміграція і не можемо мати стільки шкіл як другі мають, то повинні мати бодай одну-дві, з вищими науковими предметами.

Але видно, що ми на це байдужні! Через цю нашу байдужність ми не можемо нічого зробити і не можемо нічого здобути. Ця наша байдужність готовить нам і нашому грядучому поколінню — загладу і чужу неволю.

Нераз трапляється в нас, що гурток свідомих людей виривається з думкою, щоб будувати школу (і то за для браку місця в парохіяльній школі; які в нас тепер істнують, або по тій причині, що задалеко дітям учащати до тих парохіяльних шкіл головно по великих місцевостях, як тут в Детройт). Дадуть ці люди почин до діла, деякі одиниці вложать по кілька сотень, збудують який такий будинок для вечірної школи, (щоб бодай дітвора навчилась говорити на рідній мові) в тій надії, що загал їм прийде з помочю, пізнійше на тім місци стане дійсний народній шкільний будинок. Думає той гурток, що стане членом тої школи кождий Українець, а коли не кождий, то бодай ті батьки, що мають дітй в шкільнім віці. Та на жаль, воно не так буває!

Батьки дітей в дома тримають, а ні, то пускають їх на улицю, де діти в своїй сваволі бавляться камінцями чи иньшими подібними предметами. Мовляв: „шкода мучити дитини!" „Що там йому з української школи!" „Він і так хліба з неї не буде їсти!" „Тут в Америці того не треба!" От, і так в нас розуміється Рідну Школу!

Часто такий гурток, взявшись за таке діло як школа, замісць помочі стягає на себе ворогів.

Одні нарікають на те, що треба платити і тому цураються всего, другим не подобалось це або те, а инші знова нарікають щ . воно не таке як їм хочеться, а тут піп зі своїм габінетом хотів би користати і бажає записати навіть школу на епископа, а гетьманці бажалиб взяти під свою команду, а ще инші відірванці хотілиб прилучити школу до своїх партій і замісць помочі вишукують всякі можливі способи, щоб шкодити і розбивати бідну школу.

Прийдеться устроїти яке підприємство на дохід школи, так зараз знаходяться конкуренти, котрі роблять також підприємство (помимо того, що вже знають, що школа устроює) з тою цілею, щоб перешкодити школі і не дати їй піднятись на ноги. От, і так в нас помагають, і так розуміють школу! Шкодити всякій громадсько-народній думці або роботі, в нас є кому, а помагати — дасть Біг! Приходиться йти до Жидів або Ляхів за помочию — і богато з них помогло — тільки свої ні! — а не до Українців. Наш народ не зрозумів еще того, що чим нарід має більш народних інституцій, тим краще він стоїть. А що не зрозумів ще того, тому нераз гурток людей підніметься за що, а не в силі удержати (що з тяжкою бідою придбав) а загал не допоможе, і той гурток поносить великі страти матеріяльні, зі шкодою для своїх родин, а їх всі заходи не здались на ніщо. Ось так в нас Українців розуміють „Рідну Школу" і — всякі другі народні інституції!

В других народностей суть люди світлі, з широким знаннем науковим, а наша молодь (головно тут в Америці) виростає та не тільки без ширшого знання наукового, але навіть не мовою, не знає нічого про свій знає говорити своєю матірньою мовою, не знає нічого про свій нарід, про рідну батьківщину. А дійшовши до своїх літ, помалу починаєсь стидати свого народа, своїх батьків і чуже стає йому милійше, чим своє рідне.

В чужій школі навчили його шанувати і любити чуже а не своє, тому й іде наша молодь до чужих, часом і ворожих нам народностей, пристає до їх огруповань, зживаєсь з ними, а на свій нарід забуває зовсім, і свій нарід стає для його чужий. А тому воно так є, що ми Українці не маємо своїх шкіл в Америці (бодай по більших місцевостях). Через це ми вже стратили велике число нашої молоді, котру ми вже не в силі назад здобути. Та молодь для українського народа вже пропаща раз на все!

Права, що ми Українці чваннимось як трапиться в нас один на десять тисяч, що здобуде висше образованнє і затримається при свому народі, однак ми цілком не думаємо про тих девять тисяч і девять сотень. І ті моглиб остатись при нас, наколиб в нас були свої школи, своє виховання.

Другі народности стараються мати свої школи і всякі инші інституції на те, щоб могли навчати і виховувати їхних дітей в народнім дусі, щоб їхні діти були добрими членами свого народа і щирими патріотами. Та щоб вони мали своїх народних діячів і провідників з новим знанням, з повним довірям до народа і силою духа, а не каліків з покривленою та зі зломаною душею чужого виховання, як це в нас доводиться матиі!

Другі народности мають школи, а в нас тільки будують (а переважно мають по пивницях церковних) тимчасове приміщеннє на вечірну школу і то без учительського персоналу. Тай не диво, що наші діти називають це: „Сондей Скул". Вони бачуть, що нема ніякого урядження, яке відповідалоб дійсній школі, тому не мають вони це за школу, а тільки за „Сондей Скул" — школа релігії.

МИ завидуємо другим народам, що вони стоять лучше від нас під взглядом політичним, але цього ми не хочемо знати і розуміти, що вони це все, що мають, здобули через організацію, через солідарну працю, а при тім і щиру жертвенність. Гірко нам давати тут за примір Поляків, але мусимо, бо так воно в дійсности є! Ніде правди діти! Виходить, що ми потребуємо від них вчитись, як маємо поступати, щоб до бажаної цілі дійти.

Задля цего, що другі народности мають свої народні інституції, а що найважнійше школи, тому вони мають своїх власних провідників, народних діячів, щирих патріотів, бо мають де їх виховувати. За те вони й здобули політичний вплив а при тім і здобули свої незалежні держави. — а ми ні.

В нас взагалі таких шкіл нема тут в Америці, де-б наша молодь набирала ширшого знання наукового на рідній мові, а на рідній батьківщині, хотяй кілька є, так під надзором ляцьким або румунським, без ніяких фондів! Жадна з тих держав не дає ані одного сотика на Українську Школу, тільки удержуються вони приватно з жертв українського громадянства, котре розуміє значіння „Рідної Школи".

Ми дуже добре знаємо, які переслідування терплять ті школи з боку Ляхів і Румунів, та яке їх положеннє матеріяльне, однак ми цього навіть не беремо під увагу. Ми навіть не стараємось розуміти того. Нераз наші рідні брати просять нас, благають через часописі: „поможіть рідній школі!" Однак ми на ці просьби, на ці благання не звертаємо уваги. Нас гейби це не обходило! Ми думаємо, що це не наші брати просять нас о поміч, але які Турки, Татари, або Ляхи, тому й не спішимось з нею. Значить, що на те вони й є, аби просили. З 600,000 Українців залєдво зберуть яких кілька сотень доларів на „Рідну Школу" і то опісля кричать, що розікрали. А не розуміють, що нема за що навіть й книжок купити для тих шкіл. От і так ми розуміємо школу, — чи тут чи на батьківщині.

Нам пора вже зрозуміти, що в чужій нам школі ніколи не виховають наших дітей в нашім народнім дусі і ті діти не будуть добрими і щирими патріотами нашого народа, але того, в якого школі їх виховано. Чужинці не будують школи на це, щоб в них виховувати дітей для нас, але на те, щоб виховувати для себе і в своїм національним дусі. Защіплюють вони в дітях наших їхню ідею, їхній патріотизм — а не наш! А ми? Ми не тільки, що не здобуваємо чужих, але й своїх власних тратимо!

Наколи ми бажаємо мати з наших дітей добрих членів свого народа, щирих і вірних синів і доньок України, ми мусимо виховувати їх самі в своїх рідних школах — а не в чужих! Ми не в силі будемо піднятись на ноги ні в значінню політичнім ні в економічнім. Ми не в силі будемо вибороти волю і свободу своїй вітчині! Бо будучність наша найпевнійша є в наших дітях. Все, що ми маємо, лишаємо те дітям.

Школи народні відіграють найголовнійшу ролю в кождім народности. Через школи можна осягнути бажані цілі, здійснити ідею державну, та дійти до незалежности. Але як другі народности так і ми мусимо стреміти до одного! Другі народности не роблять нічо одинцем, чи гуртками, коли бажають осягнути якусь висшу ціль. Вони відкидають всі свої особисті, чи партійні переконання, або погляди і зовсім не беруть їх під увагу. А взаїмно і всіма силами собі помагають. А в нас то особисті погляди або переконання займають перше місце, а опісля загально народна справа.

Другі народности не жалують ні жертв ні труду для загально народної цілі, і не питають: „Що з того буде?" або „яке воно буде"? або „шкода заходу!", але вони піддержують своє, що мога. А вже зовсім не відпекуються, як зайде помилка або невдача — так, як це ми робимо. Також вони не шкодять одні други, — так як це наші огрупования роблять. За те їм добре! — а нам зле! За те вони мають вільні свої держави — свої інституції — а в нас нема! Ми зовсім не повинні нарікати на нашу недолю, тільки можемо нарікати на себе самих, на своє недбальство і на безграничну загорілість партійну.

Щоб наша молодь не впала жертвою чужих народів, ми повинні памятати, що нам треба як найбільше своїх народних шкіл — хотяйби і найбіднійших, коли вже не стати нас на відповідні. — Ми повинні всіма силами старатись, щоб мати бодай кілька відповідніщих з висшими науковими предметами. Нам також треба памятати на всі українські школи і всіма силами їм помагати — скільбиб їх не було і де-б вони не були! Ми не повинні ніколи ставити перешкод в їх змаганнях і ніколи не шкодити їм, а радо їм помагати. І бодай в тих школах, які маємо, защіпляти в наших дітях свій патріотизм, та виховувати їх в своїм національнім дусі. Щоби з нашої молоді виростали дійсно-щирі і вірні сини і доньки Неньки України.

Коли ми не будемо в силі вибороти волі і свободи своїй вітчині, так хай наші нащадки зводять боротьбу за неї. Хай вони йдуть нашими слідами і слідами наших предків, так як ми йдемо. Хай і вони вміють постояти за свій нарід і хай здобувають незалежність для свого народа тоді, як наші кости зложать в сиру могилу. Наколи ми навчимо їх любити свою вітчину, свій нарід, і для него жити, то й вони будуть боротись до загину за свою Неньку-Україну.

А коли будемо так робити і так наших дітей учити, тоді сповняться слова нашого Батька Тараса; що „оживе добра слава, слава України" — навіть тут на американській землі.

В такій надії, в таких думках вжемо ми Українці в Норт Детройт. Тому ми поставили на першім місці школу і збудували свій будинок, щоб наші діточки могли навчатись любити свій нарід, та свою вітчину, а по смерти нашій щоб служили їй і для неї жили.

Для рідної школи ми не жаліємо ні праці ні труду, та просимо і всіх других Українців не жалувати ні труду ні жертв для своїх шкіл.

Звертаємось до всіх громадян міста Детройт і Гамтрамк з просьбою помогти нам в наших заходах і жертвувати, що хто бажає, по своїй змозі і бути, на Базар Укр. Нар. Школи, який ми задумали устроїти (десь при кінці сього місяця) на дохід школи. А тоді покажете, що ви бажаєте помогти Рідній Школі.

Д. М. Р.,
член 94. від. У. Н. С.

САМБІРСЬКА ТЮРМА.

Ізза решітки самбірської тюрми продерлися відомости про тамошні відносини. В тюрмі сидить кілька десяток політичних вязнів. Сидять за ріжні „провини"; одні за те, що брали участь в 1. майських святах, инші за те, що не хотіли святкувати національного польського свята 3. мая і т. п.

Вязні жиють у страшних відносинах. Їх замкнено в казаматах повні вошей, блощиць і иньшої погані. Живлять їх зіпсутими бараболями і стухлою малигою, від якої вічно хорують. На добавок посаджено разом з ними якогось провокатора.

Віктор Гіґо.

БИТВА ПІД ВАТЕРЛЬО.

(З французької мови переклав Іван Франко).

(8)

Надзвичайна важкість сего чоловіка в судьбах людий захитала рівновагу світа. Ся одиниця значила більше сама одна, ніж ціла велика суспільність. Ся надмірна сила людської живостиченности скуплена в одній голові, сей цілий світ вміщений у мізку одного чоловіка був би убійчим для цивілізації, як би міг працювати довше. Надійшла хвиля, коли непідкупна найвисша справедливість мусіла взяти своє. Мабуть на нього жалувалися основи та елементи, від яких залежать правильні тяготіння порядку морального так само як і порядку матеріяльного. Кров, що димить ся з переповнених кладовищ, сльози міліонів матерій, се страшні речники. Коли земля терпить від якогось надміру сили, з її глубин виходять таємні стогнання, які чує безмірний простір над нею.

Наполеон був оскаржений перед тим безмірним простором, і його впадок був постановлений.

Він був невигідний Богу.

Ватерльо, се не була битва, се була зміна обличчя світа.

X. Площина Мон-Сен-Жан.

Рівночасно з яром відслонилася також батерія. Шістьдесять гармат і 13 чотирокутників сипнуло огнем на кирасірів. Невстрашимий генерал Дельорд салютував англійську батерію. Вся англійська кінна артилєрія ґальопом сховалася за чотирокутники. Кирасієри не мали опочинку ані на хвилю. Нещасте, що постигло їх у вивозі, здесяткувало їх, але не вдібрало їм відваги. Ті люди поменшавши числом, виросли серцем.

Нещасте постигло тільки колюмну Ватієра. Колюмна Дельорда, яку Ней справив на ліво, немов прочуваючи западню, дійшла ціла.

Кирасієри кинулися на англійські чотирокутники. Коні в ґальопі з попущеними вудилами, у їздців шаблі в зубах, а пістолети в руках, — такий був напад.

Бувають хвилі в битвах, коли душа затвердне так, що вояк майже переміняється в статую, і з усеї купи мяса робиться граніт. Англійські баталіони ані не рушилися перед таким шаленим нападом.

Тоді сталося щось страшне.

На всі боки чотирокутників ударено від разу. Шалений танець оперезав їх довкола. Але ся холодна піхота стояла непорушно. Перший ряд припавши на коліна брав кирасієрів на багнети, другий ряд стріляв. За другим рядом канонери набивали гармати. Потім чоло квадрату отворилося випускаючи вибух гарматних вистрілів, і замкнулося знов. Кирасієри відповіли сіканиною. Їх величезні коні ставали на задні ноги, толочили ряди, перескакували через багнети і величезними тілами падали в середину тих живих стін. Кулі пробивали діри в панцирях, а кирасієри пробили виломи в квадратах. Ряди людий щезали під кінськими копитами. Багнети застрягали в черевах тих кентаврів. Задавано страшенні рани, може невидані ніколи доси. Чотирокутники, які гризла ся шалена кінота, стискалися не вступаючися з місця. Невичерпаною стрілянною чинили вибухи посеред напасників. Битва мала нечувано жорстокий вигляд. Квадрати з батал'онів зробилися кратерами вульканів; кирасієри з кінноти зробилися вихром. Кождий квадрат був неначе вулькан, на який напирала громова хмара; лява боролася з громами.

Крайний квадрат із правого боку, найбільше наражений на напад стоячи з самого краю, щез майже до разу від першого напору. Се був 75-тий полк шотляндських гірняків. У його нутрі сидів дудар на бубні, і в часі, коли довкола нього мордовано людий, у глубокій нетямі, похиливши мелянхолійно очі та споминаючи мабуть свої ліси та озера, стискав дуду під пахою і грав гірські мелодії. Ті Шотляндці вмирали думаючи про свій Бен-Льотіян, так як Греки споминаючи свій Арґос. Шабля одного кирасієра, розтинаючи дуду й руку дударя, зробила конець співам вбиваючи співака.

Кирасієри, згля́дно малочисленні, зменшені нещасливим випадком у вивозі, мали проти себе майже всю англійську армію, але росли своєю хоробростю. Кождий із них бився за десятьох. Декілька англійських баталіонів уступило. Веллінґтон побачив се і згадав про свою кавалєрію. Як би Наполеон у тій самій хвили згадав був про свою піхоту, був би виграв битву. Се забуття, се була його велика, фатальна помилка.

На раз кирасієри нападаючи почули, що їх нападено. Англійська їзда впала їм на карки. Перед ними квадрати, за ними Сомерсет; Сомерсет, се були 1,400 ґвардійських драґонів. У Сомерсета праворуч були німецькі шволежери під проводом Дорнберґа, а ліворуч бельґійські карабінери під проводом Тріпа. Кирасієри нападені з боків і з чола, з переду і з заду, піхотою та кіннотою, мусіли ставити чоло на всі боки. Що їм се значило? Були як вітрова труба. Їх хоробрість була неописана. Зрештою мали за собою батерію, що гриміла раз у раз. Із того виходило, що їх ранено в плечі. Один із їх панцирів, подіравлений на лівій лопатці кулею ґаківниці, міститься в збірці музея Ватерльо.

На таких Французів могли станути тільки такі Англиїці. Се вже не була битва, се був сумерк, шал, бурливий вибух душ і відваги, ґураган шабель, блискавиць. В одній хвили із 1,400 драгунів ґвардії не лишилося лиш 800. Їх полковник Фоллер упав трупом. Ней надбіг із пікінерами та стрільцями Лефебіра та Денуетта. Площину Мон-Сен-Жан здобуто, здобуто ще раз і ще раз Кирасієри покидали кінноту і звертались проти піхоти, або красше сказати, вся та страшенна юрба рівала себе не покидаючи один одного. Під Неєм убито 4 коні. Половина кирасієрів остоялася на площині. Ся битва тяглася дві години.

Англійська армія була глубоко захитана. Нема сумніву, що як би кирасієри не були ослаблені в своїм першім розгоні стратою в вивозі, були би проломали англійський центр і рішили побіду. Ся надзвичайна кіннота довела до остовпіння Клінтона, який бачив штурми під Талявером та Бадахоцом. Веллінґтон, на половину побіджений, подивляв їх геройство, повторяючи півголосом: „Сплендід! Сплендід!" (Прекрасно! Прекрасно!)

Кирасієри знівечили 7 квадратів із 13, забрали або загвоздили 60 гармат, відібрали у англійських полків 6 хоругов, які три кирасієри і три ґвардійські стрільці поспішно занесли до цісаря перед фарму Бель-Альянс.

Положеннє Веллінґтона погіршилося. Ся незвичайна битва була мов поєдинок двох раненнх завзятців, із яких кождий борючися й опираючися раз у раз тратить усю кров. Хто з них упаде перший?

Битва на площині не вгавала.

Доки загналися кирасієри? Ніхто не вмів сказати. Певне те, що другого дня по битві одного кирасієра та його коня знайдено неживих у возовій шопі Мон-Сен-Жана, на місци, де сходяться чотири дороги з Нівелля, Женаппи, Гільпи та Брукселі. Сей їздець прорвався крізь англійські лінії. Один із тих людий, що знайшли сего трупа, живе доси в Мон-Сен-Жані. Він називається Деґаз і має тоді 18 літ.

Веллінґтон чув, що хитається. Кріза була близька.

Та кирасієрам не пощастило, бо їм не вдалося розбити центр. Обі сторони держалися на площині, але жадна не була її паном; та все таки більша часть була в руках Англійців. Веллінґтон держав село і вершок площині; Ней здобув тільки один горб і його похилість. Здавалося, що обі сторони запустили коріннє в ту смертоносну землю.

Здавалося, що ослабленнє Англійців невдічне. Кровоток сеї армії був страшний. Кемпт із лівого крила жадав підмоги. „Нема, — відповів Веллінґтон, — нехай дасть себе забити!" Майже в тій самій хвили — дивна подібність, що малює вичерпаннє обох армій, — Ней просив у Наполеона піхоти. „Піхоти? — скрикнув Наполеон, — де-ж я візьму її? Чи-ж можу сотворити її?"

(Дальше буде).

УВАГА! — ЕЛИЗАБЕТ, Н. ДЖ.!

УКРАЇНСЬКИЙ НАРОД. ДІМ в Елизабет, Н. Дж.

— устроює —

ПЕРШИЙ ВЕЛИКИЙ

ПІКНІК

В НЕДІЛЮ, 8. СЕРПНЯ 1926 Р.

В УКРАЇНСЬКІМ ПАРКУ ПРИ DARK LANE, LINDEN, N. J.

Початок о год. 1-ій пополудни.

Вступ 25 центів.

Весь дохід на відбудову власного дому.

Щиро-сердечно запрашаємо всіх громадян Елизабет й околиці. За добру забаву, смачні перекуски і добрі напитки ручить — Комітет. 180-81

ПОЗІР! БАЙОН, Н. ДЖ.! ПОЗІР!

ЗАХОДОМ БР. СВ. ІВАНА ХРЕСТИТЕЛЯ

— відограється —

ПРЕДСТАВЛЕННЄ

ПЕЩЕНА ДИТИНА

образ з життя народа в 4-ох актах

В НЕДІЛЮ, 8. СЕРПНЯ 1926 Р.

В ГАЛИ ЦЕРКОВНІЙ

30 Іст 25. ул. Байон, Н. Дж.

Початок о год. 7. вечер.

Вступ 50 центів

На се представленнє запрошуе до численної участи

179,81 Комітет.

ПОЗІР! РОЧЕСТЕР, Н. Й.!

ЗАХОДОМ Бр. Св. ИОСАФАТА відділ 217 У. Н. Союза

— відбудеться —

ДРУГИЙ ПІКНІК

В НЕДІЛЮ, 8. СЕРПНЯ 1926 Р.

НА НОРТ ҐУДМАН.

Початок о год. 1.30 пополудни.

На пікніку буде приґравати українська музика, котра задоволить кождого присутного гостя. На сей пікнік запрошуесь всі Братства і Товариства, як також всіх місцевих і позамісцевих Українців до численної участи.

За добру забаву ручить

181 Комітет.

ПОЗІР! — ГАРТФОРД, КОНН.!

ПЕРШИЙ

ВЕЛИКИЙ ПІКНІК

— устроює —

БР. СВ. ІВАНА ХРЕСТИТЕЛЯ, від. 277 Укр. Нар. Союза

В НЕДІЛЮ, 8. СЕРПНЯ 1926 Р. (SUNDAY, AUGUST 8th, 1926)

B LIGHTHOUSE GROVE

GLASTONBURY LINE STATION 24.

Початок о год. 1-ій пополудни.

Вступ 35 ц. від особи.

На сей пікнік запрошуе всіх місцевих і позамісцевих Українців до як найчисленнійшої участи.

181-82 Комітет.

ДО ВСІХ ДОПИСУВАТЕЛІВ.

Просимо затямити собі:

1. — Дописі писати коротко.
2. — Виразно і читко.
3. — Лиш по одній стороні паперу.
4. — В дописях подавати лиш правдиві вісти.
5. — Писати лише про річи цікаві для усього загалу читачів, або бодай його значної части.
6. — В дописях нікого не перехвалювати без дійсної заслуги.
7. — Не лаяти нікого особисто, ані не нападати, ані не зачіпати.
8. — Не жадати звороту дописі, а як дописуватель написав за кілька мінут (коли її дуже потребуе, може у себе оставити відпис).
9. — Не посилати „наглих" дописей з домаганнем „сейчас" помістити, бо се звичайно тілько показуе, що дописуватель опізнився і хоче, щоб редакція се надолужила.
10. — Не присилати до редакції статей і поезій недоладних щодо форми, або безвартних щодо змісту; а до того не жадати звороту таких [illegible]

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ДО ХВАЛЬНИХ ТОВАРИСТВ І ОРҐАНІЗАЦІЙ.

Пов. Тов. і Члени Товариств, Братств і Орґанізацій!

Страйк пасейських ткачів доходить вже до півроку. З преси Вам відомо про причини страйку. Преса однодушно, як робітнича так і буржуазна, як чужинецька так і американська, твердить, що умовини, в яких доводилось працювати пасейським ткачам, жахливі. А однак текстильні фабриканти вважають, що як раз в таких умовинах мають знаходитись робітники.

Страйк пасейських робітників підняв на ноги все чесне і здороводумаюче в американськім суспільстві проти злочинного зглядом робітників поведення текстильних фабрикантів. По стороні робітників стали робітничі орґанізації, ліберальні одиниці, гуртки, а навіть деякі церковні орґанізації підпомагають страйкарів в їхній боротьбі.

Більшість пасейських страйкарів — це чужинецькі робітники. Є між ними велике число Українців. І вони на рівні з робітниками инших національностий держаться солідно в рядах страйкарів. Дотепер і українські робітники в Пасейк, так як і робітники инших національностий, перейшли усі ті шляхи страйку, про які ми мали нагоду читати: не чужі їм поліційні клоби, ґазові бомби, тюрма.

Однак це їх не захитало. В них є воля і завзятість до дальшої боротьби за слушні права.

Але послідними часами, як це доносить Комітет Допомоги пасейським страйкарам, чимраз більшому числу страйкарів потрібна допомога. Усі средства, які в них були, зужитковані. Без допомоги не в силі будуть видержати боротьби.

Як Вам відомо усі орґанізації, в яких гуртується робітництво, спішать з допомогою страйкуючим ткачам. Орґанізації міста Ню Йорку не повинні зістати по заді і також прийти з допомогою. Кождий робітник не певний того, що от завтра така сама доля не зустріне його. Тому братська допомога повинна бути від усіх робітників.

Місцевий Комітет Союза Українських Робітничих Орґанізацій на своїм зібранню рішив звернутися до всіх українських орґанізацій в Ню Йорку з закликом до утворення спільного Комітету допомоги страйкуючим ткачам.

В цій справі вибрано спеціяльний Комітет, якому припоручено скликати спільну конференцію, на якій повинні бути широко обговорені і вироблені пляни несення помочі.

Така конференція відбудеться в **пятницю, дня 13-го серпня в Українськім Робітничім Домі о годині 8-ій вечером.**

Спеціяльний Комітет звертається до Вас з проханням в імени страйкарів підняти цю справу на найблизших зборах Вашого Товариства і вибрати делеґатів на вище згадану конференцію. На нашу думку не може бути жадних причин, щоби Ваше Товариство не взяло участи в цій Конференції.

Про рішення просимо повідомити Комітет на нище подану адресу: 181

З поважаннем,

ЗА КОМІТЕТ:

В. Вересюк, предс.

І. Гринчук, секр.,

66 E. 5th St., New York, N. Y.

ДОРОГІ РОДИМЦІ!

Я одержав лист від свого краяна, котрий лежить вже 14 місяців в шпитали, де відтяли йому обі ноги. Він просить, щоби йому допомочи постаратися о штучні ноги. Для того я в його імени прошу шанових родимців прийти йому нещасному в поміч. Жертви висилати впрост до него на адресу:

JOHN DOWHOPOLUK,
St. Boniface Hospital. St. Ant. Room 415
St. Boniface, Man., Canada.

(оґол.) Мих. Хомета.

ПОЗІР! НЮ ЙОРК І ОКОЛИЦЯ! ПОЗІР!

ВСІ УКРАЇНЦІ І УКРАЇНКИ З НЮ ЙОРКУ, БРУКЛИНА, БРОНКС І ОКОЛИЦІ ПОЇДУТЬ ДО АСТОРІЇ В ЛОНҐ АЙЛЕНД!

ЗАХОДОМ ВСІХ ЧЛЕНІВ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ ДІТОЧОЇ ШКОЛИ В БРОНКС, Н. Й.

відбудеться без огляду на погоду або дощ, — бо музика вже заплачена

В НЕДІЛЮ, ДНЯ 8-ГО СЕРПНЯ 1926 РОКУ

ВЕЛИКИЙ ПІКНІК

в ОЛИМПИК ПАРКУ, EXCELENT PARK & DANCE HALL

879 — 2nd AVE., ASTORIA, LONG ISLAND, N. Y.

Парк отворений від 9-ої години рано. — Вступ 50 центів.

ЩО БУДЕ В ПАРКУ? — Власний буфет! Велика фантова забава! Круґольня! Родинні і товариські Забави при столах! Буде співати молодечий Хор в українських народних строях! Опісля зфотографуеся школярів і всіх гостий і дасться до уміщення в Календарях на 1927. рік. По зняттю фотоґрафії буде дальше забава при звуках української б анди в гарно освітленім парку і на гали до пізної ночи. — Їзда з усіх сторін 5 центів.

Дороговказ: — Їхати з Бронкс собвейом Lexington Ave. до Grand Central. Там пересісти на собвей до Асторії. — З Ню Йорку взяти 2-ої Евні елевейтер і змінити на 57-ій улиці на Асторія трейн і висісти на послідній стації Дітмарс Евня і вернутися 1 бльок назад.

181-82 Всі Члени Укр. Нар. Діточої Школи в Бронкс.

ПОЗІР! PERTH AMBOY І ОКОЛИЦЯ! ПОЗІР!

ЗАХОДОМ БР. СВ. О. НИКОЛАЯ, ВІД. 104 У. Н. СОЮЗА

— відбудеться —

ВЕЛИЧАВИЙ ПІКНІК

В НЕДІЛЮ, ДНЯ 8-ГО СЕРПНЯ 1926 РОКУ

В УКРАЇНСЬКІЙ ГАЛИ, 752 STATE STREET, PERTH AMBOY, N. J.

Початок о годині 3-ій пополудни.

Запрощується усіх Українців місцевих і позамісцевих до численної участи. За добру забаву ручить

180-81 Комітет.

ПЕРЕСИЛКА ГРОШЕЙ ДО КРАЮ В ДОЛЯРАХ

ПАШПОРТИ — КАРТИ КОРАБЕЛЬНІ.

СТАРОКРАЄВІ СПРАВИ ВСІЛЯКОГО РОДА.

КУПНО І ПРОДАЖ ДОМІВ В ФІЛАДЕЛФІЇ І ОКОЛИЦІ,

КОНТРАКТИ КРАЄВІ І АМЕРИКАНСЬКІ

АСЕКУРАЦІЯ ДОМІВ І МЕБЛІВ ВІД ОГНЮ

Хто має до полагодження котру в наведених справ, нехай особисто або писемно зголоситься до знаної в перед війни правдиво української канцелярії нотаріяльної:

T. J. HRYCEY & CO.

320 SOUTH FOURTH STREET, PHILADELPHIA, PA.

Bell Phone: Lombard 25-93

СПЕКА І СЕРЦЕ.

(Др. Герман Н. Бундесен).

„Двацять осіб згинуло від спеки" — такий заголовок можна було бачити недавно в американських ґазетах. І таку вістку можна прочитати кождого літа. Буває, що й більш як двацятеро людей гине від спеки, буває, що менше, і повторяються ті нещасливі припадки нераз по кілька разів на протязі одного літа і чергових спек. Одначе поправді воно не так. Люде ті не померли від спеки. Вони вже, так сказати, стояли одною ногою в могилі і спека тільки трунула їх туди. Не винувата спека, але стан самої людини, зменшення її відпорної сили, загальне ослаблення і передівсім ослаблення серця.

Наприклад, в тім горячім тижні при кінці місяця липня загальна смертність в Шикаґо не була більша, як в попереднім нормальнім тижні, але одночасно число смертей від серцевої слабости зросло в однім дни з пересічних 15 до 26.

Спеки не витримують звичайно саме люде з слабим серцем. В кого воно здорове, тому спека нічого не зробить. Відомо, скільки то навганяються та намучаться професійні „бейс-болісти", саме в літі, в найгіршу спеку і просто під пекучим промінням сонця, а проте припадків соняшного пораження між ними ніколи не буває.

Серце, так сказати, керує охолоджуючою системою в людськім тілі. Тому в літі і чим більш порячо, тим більш воно мусить працювати. І саме для того надзвичайного напруження слабе серце не може витримати. З того наука, щоб у спеку його ще більш не напружувати, не вкладати на нього непотрібних тягарів.

Тому, щоби пережити всяку погоду й температуру, треба мати на увазі слідуючі правила:

1. Не переповняти й не перетяжувати жолудка. Їсти небогато й легко стравну їжу: городовину, салату й молоко.

2. Пити богато холодної води. Одначе коли людина дуже розігріта, не вживати ні води ні иньших напитків з ледом.

3. Вдяґатись в як найлекшу одежу.

4. Купаючись не сидіти в воді надто довго. Деяким людям це може більш зашкодити, як помогти. Одначе купатися треба часто, коли можливо що дня.

5. В кого слабе серце — не напружатись, навіть не богато ходити й не на сонці, а в тіни.

6. Провітрювати хату і перебувати, скільки можливо, на свіжім воздусі.

7. Дати собі деяку пільгу в праці, не працювати понад силу і хапаючись, поспішаючи. Одначе і в спеку краще таки щонебудь робити, ніж нічого. Нічого не роблючи, людина може більше думати про ту дошкульну спеку і через те більше її відчувати.

РОСКОПКИ В ОЛЬВІЇ (НА ХЕРСОНЩИНІ).

Після довгочасної перерви за часів війни й революції минулого року вперше відбулася наукова експедиція для дослідження руїн стародавнього грецького міста Ольвії, що біля Херсону. Роскопки того року не набрали широких розмірів, хоча за короткий час експедиції пощастило зробити кілька цінних знахідок.

Цього року маштаб роботи поширюється й до Ольвії буде відряджено велику експедицію під керовництвом академика Фармаковського, що віддав справі дослідження Ольвії 25 років своеї наукової діяльности.

Орґанізатором робіт буде й надалі Укрголовнаука, що під її доглядом ввесь час перебувають руїни. До складу експедиції ввійдуть представники Української Академії Наук, а також наукові співробітники і технічний склад, виділений Російською Академією матеріяльної культури. Крім того найближчу участь у роботі візьмуть директори й наукові співробітники Одеського та Миколаївського музею.

Між иншим надійшло прохання від відомого німецького ґеольоґа, д-ра Гозе, котрий досліджував культуру Мілету, що колись був метрополією Ольвії, і відомий як знавець цієї доби грецької культури.

Експедиція виїздить на місце розкопок на початку липня і працюватиме там до пізньої осени. Більшу частину коштів на розкопки дає Укрголовнаука, деяку допомогу експедиція дістане від Російської Академії історії матеріяльної культури.

ДО ЧОГО СЛУЖИТЬ КОРМ?

Істотою життя є переміна енерґії. Отже живий орґанізм зуживає якийсь засіб енерґії, який муситься йому допроваджувати з зовні. Зовсім подібно парова машина вимагає доведення їй відповідної поживи, котрою є вуголь і вода. Людський орґанізм має дуже скомплікований апарат, що служить до відповідної перерібки впровадженого корму в кормовому проводі. Корм розкладається, відповідно перероблюється і втягається. Решта незужиткована відходить назад. Та часть, яку орґанізм втягнув у себе, знову по части спалюється, а завдяки цьому освободжуеться якась скількість енерґії, яку орґанізм відповідно зужитковує. Инша часть втягненого корму зуживається для будови тканей, а ще инша часть переміняється на резервову субстанцію (товщ), яку орґанізм укладає в ріжних місцях.

У склад поживи мусять входити вуглеводани (мучка, цукор), товщі, білок — а крім того вітаміни, мінеральні соли й вода. Скількість поживи, конче потрібна для вдержання чоловіка при життю, залежить від богатьох таких чинників, як вік, фізична праця, здоровля, а дальше від чинників таких, як лакімство і т. д. На основі численних дослідів Voit означив приблизно середню скількість поодиноких складників поживи для дорослого чоловіка, що виконує пересічну фізичну працю. При війску і в вязницях т. зв. Voit-ова норма виносить денно 118 ґрамів білка, 56 ґрамів товщу, 500 ґр. углеводану. В ідеальних умовинах, при приміннюванню Voit-ові норми, чоловікови так відживлюваному не повинно ані прибувати на вазі ані меншати. Зате щодо скількости складників, то слід зазначити, що в новійших часах переконалися, що вуглеводень можна в поживі заступити рівної енерґії товщами і противно, але лише в деяких границях. Бо в поживі є конечні деякі мінімальні скількости товщів і вуглеводнів. Також і білок у деякій границі. Щоденно чоловік мусить зуживати 60—80 ґр. білка. З того білка орґанізм будує свої ткані. А вуглеводні і товщі витворюють енерґії. Коли їх давати за багато, тоді цю надвижку відкладається на засіб у виді товщу. Таке діеться і з надвижкою білка. Води орґанізм потребує 2700—2800 ґрамів денно (в старавах і напитках). Неорґанічні соли також конче потрібні для життя, так само і вітаміни.

СІРНИКИ ПРИЧИНОЮ НЕЩАСТЯ.

В селі Зїзді коло Городка вибух оноді огонь на обістю Олекси Поповича. Сильний вітер перекинув вогонь на будинки сусіда Федька Яремчука так, що два господарства в цілости пішли з димом. О. Попович має шкоди на 8,000 зол. (бо згоріла йому худоба, одіж і т. д.) а крім того стратив свого 4-літнього сина Дмитра, який був причиною пожару. Малий Дмитро бавився в стодолі сірниками, а коли там занялась солома, хлопчик зі страху втік до хати і сховався під припічок. В часі вогню ніхто не звертав уваги на хлопця. Але вогонь зі стодоли перекинувся на хату, яка зовсім згоріла, а з нею і малий Дмитро. Знайдено тільки його кости.

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ І ФОТОҐРАФІЙ ЧЛЕНІВ ВІДДІЛІВ ДО КАЛЕНДАРЯ У. Н. СОЮЗА НА РІК 1927.

Календар У. Н. Союза, який розходиться у многих тисячах примірників, є найліпшим середником до оголошувань поміж американськими Українцями. Хто має який бизнес, а залежить йому на тім, аби про нього знало як найбільше людий, повинен дати своє оголошенне до календаря У. Н. Союза. Ціни є вельми приступні, зваживши, що наклад буде виносити 20,000 примірників. Ціла сторона 34 кв. цалів, коштує $30.00; половина $15.00; чверть $10.00; осьма часть $5.00; перша і послідна сторона в части оголошень по $35.00. Хто хотівби в своїм оголошенню помістити також і фотоґрафію, чи то свою чи свого бизнесу, мусить прислати з неї готову до друку кліщу; коли ні, то поносить кошт виготовлення такої кліші з фотоґрафії, то значить, що його оголошенне буде о стільки дорозше коштувати, скільки виносить кошт виготовлення з фотоґрафії друкарської кліші.

Текст оголошень мусить находитися в редакції по день 15. серпня б. р. Гроші за оголошення належить посилати рівночасно. Оголошення на кредит безусловно не будуть друкуватися.

Фотоґрафії братств і товариств. Відділи У. Н. Союза, а також кружки співацькі і театральні, школи, банди, які суть при відділах У. Н. Союза (если який кружок, співацьке товариство і т. п. не есть при відділі У. Н. Союза, таких після ухвали не буде поміщуватись у календари), хотілиб, аби їх фотоґрафії були поміщені в календари на 1927 рік, зволять їх прислати на адресу „Свободи" найдальше по день 15. серпня б. р. Рівночасно проситься прислати з фотоґрафією чек або моні-ордер виписаний на імя „Свободи", на суму $10.00. Сі гроші ужиється на покриттє коштів виготовлення з фотоґрафії друкарської кліші. Місце в канлендари безплатно.

Всі фотоґрафії мусять бути добре опаковані.

Всі письма належить адресувати:

„SVOBODA"
83 Grand Street, Jersey City, N. J.

МІТИНҐИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

БРУКЛИН, ҐРІНПОЙНТ, Н. Й. Укр. Тов. Дністер, від. 310, повідомляе всіх своїх членів, що місячний мітинґ відбудеться дня 8. серпня, о год. 6.30 вечером в Словенській гали, 327 Leonard St. Взиваеться всіх членів, щоби прибули на сей мітинґ під карою. Довжні члени мають вирівнати свої вкладки, бо в противнім разі будуть суспендовані. — В. Сенишин, секр.

ФІЛАДЕЛФІЯ, ПА. Тов. Мир, від. 24, повідомляе своїх членів, що місячний мітинґ відбудесь в неділю, дня 8. серпня, в домі Укр. Громади на 23-ій і Бравн ул., о 3-ій годині пополудни. Обовязком кождого члена прийти на сей мітинґ і вирівнати свої місячні вкладки до Тов. і У. Н. Союза. Члени, котрі довгують більше як два місяці, а не заплатять в серпни, будуть суспендовані після статута У. Н. Союза. Є богато важних справ до полагодження, тому кождий член повинен явитися. — Йосиф Мудрий, секр.

ФІЛАДЕЛФІЯ, ПА. Подається до відома, що збори місячні Т-ва „Єдність", від. 163, відбудуться в неділю, дня 8. серпня, о годині 1-ій пополудни в гали Укр. Ам. Горожан, 847 Н. Френклін вулиця. Взиваеться всіх членів явитись на збори і вирівнати свої членські вкладки. — Й. Ф—к, секр.

ПАТЕРСОН, Н. ДЖ. Тов. ім. Т. Шевченка, від. 64, повідомляе, що надзвичайний мітинґ відбудесь о 7-ій годині вечером в суботу, дня 7-го серпня, в гали під ч. 435 Main St. На порядку нарад будуть важні справи до полагодження. Неявившийся член підлягає карі. — Д. Ридчук, предс.; Г. Ничка, кас.; М. Свє, секр.

ВИЙШЛА З ДРУКУ НОВА ШТУКА ТЕАТРАЛЬНА П. З.:

БАНКИТИР УМЕР

[illegible]

на три дії.

Виступае в сій штуці 14 осіб.

Ціна 35 центів.

Замовлення слати до книгарні „Свободи".

„SVOBODA"
83 Grand Street, Jersey City, N. J.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

НАЙНОВІЙШІ ЗВІЙКИ (РОЛЬКИ СУРМА НА ПЯНО.

33. **Любощі**, танець зі словами ...$1.00
34. **Реве та стогне**, пісня зі слов. 1.00

Звійки Сурма ґрають найкраще, це вже нам сказали 987 Українців. Пишіть по каталоґ: SICHOWY BAZAR, 34 E. 7th St., New York, N. Y. 81-3

ПОШУКУЮ у фамілійній справі Юрка Костенюк з села Волчинець, пов. Серет, Буковина. Голоситись на адресу: 181-84
M. BALACKA
201 Glide Street, Rochester, N. Y.

ПОШУКУЮ спільнички або спільника для помочі. Маю склеп з возиками для дітий і всякими прирядами. Дуже добрий дохід. Голоситися особисто або листовно: BABY CARRIAGES STORE, 641 Knickerbocker Avenue, Brooklyn, N. Y. Інформації про той стор можна добути в Січовім Базари. 181-82

ДЯКО-УЧИТЕЛЬ іспитований, провадить хор, школу концерти, аматорські вистави, шукає посади. Викажесь добрими свідоцтвами. Ласкаві зголошення проситься слати: 181-82
DIAKO-UCHYTEL
„Svoboda"
83 Grand St. Jersey City, N. J.

НА ПРОДАЖ КЕНДИ ШТОР, продається по причині другого інтересу, бизнес добрий. Голоситися під ч. 179-81
138 MORRIS ST., JERSEY CITY, N. J.

ЯК ХОЧЕТЕ КУПИТИ АБО ПРОДАТИ дім, бизнес або фарму, як хочете переслати гроші долярами до своїх кревних або залагодити якунебудь правну справу, так прошу удатися до: WALTER KOSTETSKI & CO., Inc., Business & Real Estate Broker, 4309 Germantown Ave., Philadelphia, Pa.

НА ФАРМИ!

Українці! Літо тут. Коли Ви молоді ще, Ви не відчуваете фабричних димів і порохів. Молодими однак все не будете, тому вартаби подумати Вам і про будуччину. В Мілвіл, Н. Дж., продаються малі фарми, надаючіся дуже добре під годівлю курий і ярину. Там вже е українська кольонія і тому хто хоче забезпечити свою будучність та бути власним господарем, повинен сейчас набути собі там кавалок землі, поки ціни ще дешеві. Фарми продаються від 5 акрів в гору. Від наших фарм всего година дороги до найкрасших літних купелевих міст над морем. Голосіться сейчас або проїзджайте до: 107—
W. MATOLYCH,
N. E. cor. 7th & Green Sts.
PHILADELPHIA, PA.

ФАРМИ.

Фарма 27 акрів, ціна $400; фарма 30 акрів, дім, барна, курник, всякого рода овочі, ціна за все $1000; фарма 320 акрів, дім 14 кімнат, дві барни і инші забудовання, огород, добра земля, богато ліса, ціна $3000, готівкою $1000, решта на легкі сплати. 178-97

Пишіть по даровий катальоґ, маємо богато других фарм на продаж.
ROBERT MAYNARD,
CENTERVILLE, PA.

З ПРИЧИНИ зломання двох ребрів в правім боці, продам свою фарму 125 акрів, земля добра, ліс, пасовиско, своя річка, добрі будинки, котрих є 9, сайло, ґловер, інджай і ріжні фармерські машини і знаряди; вода в домі, 18 штук худоби, 150 курий. Фарма близько фабрики і стації, де відсилаю молоко місячно до $200. — Ціна $6.500, як прийде до згоди може і танче; готівкою $2000, або менче. Я возьму морґіч. Прошу як найскорше писати, коли хто приїде на стацію до Норвіч то я буду того дня чекати. Адреса: MIKE MILESK, P. O. Box 252, Versailles, Conn. Tel. 1526 ring 1. 4., Norvich, Conn. 181-83

ДЕШЕВІ ДОМИ НА ПРОДАЖ АБО ЗАМІНУ.

Нові доми на Річмонд	$ 4.800.00
1827 Брунер, 9 покоїв	5.200.00
4449 Ґрін, 6 покоїв	5.000.00
4527 N 18-та, 6 пок. і порч ..	6.500.00
1624 Довтон, 5 пок., гор. вода	5.000.00
2817 Белорад, 7 пок., г. вода	5.500.00
3643 Річмон, штор і 6 пок...	8.000.00
1819 Каюґа, 6 пок., порч ...	6.200.00
4509 17-та ул., 8 пок., порч..	7.000.00
4800 Річмон, пекарня і 7 пок.	14.000.00
3008 Джудсон, 5 покоїв	3.900.00
3609 Салмон, 5 пок.	4.000.00
2704 Венанґо, 4 покої	2.800.00
2111 Брідж, штор, дві лоти	10.000.00

Много инших домів і фарм.

Даємо скору, чесну услугу, що значить більше, ніж маеток крука.

V. BOHACHEVSKI,
Real Estate Broker
4233 Germantown Ave., Phila, Pa.

ЮЛІЯ ЯРЕМА
УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК

ВИПОЗИЧАЄ КАРИ НА ВЕСІЛЯ, ХРЕСТИНИ І ВСЯКІ ДРУГІ ЗАБАВИ.
129 E. 7th ST., NEW YORK CITY
Telephone: Orchard 2568

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".